

Ενδοσχολική βία

Αργυροπούλου Ελένη

Ψυχολόγος MSc

Θεσσαλονίκη, 2021

Ορισμός

- «Εσικεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βία και επιθετική συμπεριφορά» (Ε.Ψ.Υ.Π.Ε, 2008).
- **Στόχος:** επιβολή δύναμης, έλεγχος του θύματος, τραυματισμός του θύματος σε σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο

Φωτογραφία από τον χρήστη Keira Burton στο Pexels

Μορφές ενδοσχολικής βίας

Σωματική βία

χτυπήματα

σπρώξιμο

τσιμπήματα

σεξουαλική βία

Λεκτική βία

προσβολές

φωνές

βρισιές

απειλές

παρατσούκλια

Διαδικτυακή βία

δημοσίευση φωτογραφιών/ βίντεο

προσβλητικά ή ανήθικα μηνύματα

αποκλεισμός από συνομιλίες

διάδοση φημών

παραβίαση λογαριασμού

Κοινωνικός αποκλεισμός

αποκλεισμός από παρέες και

ομαδικές δραστηριότητες

Πού εκδηλώνεται η ενδοσχολική βία;

Εντός σχολείου

- τάξη
- διάδρομοι
- αυλή
- γυμναστήριο
- τουαλέτα

Εκτός σχολείου

- γειτονικοί δρόμοι
- κοντά στο σπίτι
- μεταφορά της ενδοσχολικής βίας και σε δημόσιους χώρους (π.χ γήπεδο, καφετέρια, πολυκαταστήματα)

Διαφορές φύλου στην ειδήλωση της ενδοσχολικής βίας

Αγόρια

- Πιο συχνή χρήση σωματικής βίας

Κορίτσια

- Πιο συχνή χρήση λειπτικής βίας και κοινωνικού αποκλεισμού

Πρωταγωνιστές

Θύτης

- δυνατότερος
- αίσθημα επάρκειας
- αίσθηση ελέγχου
- ικανοποίηση

Θύμα

- αδύναμος
- απόμακρος
- απαρατήρητος
- συνεσταλμένος
- λίγοι ή καθόλου φίλοι
- άγχος
- χαμηλή αυτοεκτίμηση
- διαφορετικότητα (ακαδημαϊκή, εθνική, θρησκευτική, σεξουαλική κ.ά)

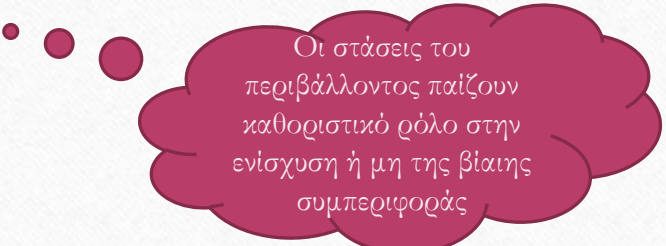
Ο ρόλος των παρατηρητών

Ανομοιογενής ομάδα

- Υποομάδα που έλκεται από το θύτη
- Υποομάδα που φοβάται το θύτη
- Υποομάδα που βοηθά το θύμα (συνήθως μετά την εκδήλωση της βίαιης συμπεριφοράς)

Αίτια της ενδοσχολικής βίας (η σιοπιά του θύτη)

- ✓ αίσθηση εξουσίας
- ✓ αναγνώριση από την παρέα
- ✓ αδιαφορία για τους κανόνες και τις επιπτώσεις
- ✓ έλλειψη ενσυναίσθησης
- ✓ ανασφάλεια
- ✓ έλλειμμα σε κοινωνικές δεξιότητες
- ✓ έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου
- ✓ τραυματικές εμπειρίες ζωής

Οι στάσεις του περιβάλλοντος παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση ή μη της βίαιης συμπεριφοράς

Ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις

Θύμα

- ανασφάλεια
- αγχώδεις εκδηλώσεις (ψυχοσωματικά προβλήματα, φοβίες)
- σχολική άρνηση
- συχνές απουσίες
- σχολική αποτυχία
- πιθανές ψυχοπαθολογικές αντιδράσεις (αγχώδεις διαταραχές, κατάθλιψη, αυτοκτονικός ιδεασμός κ.ά.)

Θύτης

- απομάκρυνση απ' το σχολείο
- διακοπή σχολικής φοίτησης
- αίσθημα μοναξιάς
- πιθανές ψυχοπαθολογικές αντιδράσεις (αντικοινωνική συμπεριφορά, εξαρτήσεις, κατάθλιψη κ.ά.)

Ενδείξεις ενδοσχολικής βίας στο θύμα

- Έκπτωση ή απουσία διάθεσης για το σχολείο
- Συχνές, αδικαιολόγητες απουσίες
- Απότομη πτώση στην επίδοση
- Μόνος/η στο διάλειμμα, συνήθως γύρω από τις/τους εκπαιδευτικούς
- Καθυστερημένη εμφάνιση στο σχολείο ή στο σπίτι
- Αλλαγή διαδρομών
- Σημάδια επίθεσης (μώλωπες, γδαρσίματα)
- Σκισμένα ρούχα ή κατεστραμμένα προσωπικά αντικείμενα
- Ζητά χρήματα
- Απότομες αλλαγές στη διάθεση
- Παράπονα για ψυχοσωματικά προβλήματα
- Διαταραχές στον ύπνο
- Διαταραχές στο φαγητό

Πρόληψη ενδοσχολικής βίας

Επίπεδο τάξης

- Συμβόλαιο τάξης
- Βιωματικές δράσεις με στόχο:
 - ✓ Γνωριμία
 - ✓ Δέσιμο ομάδας
 - ✓ Σχέσεις εμπιστοσύνης
 - ✓ Ελεύθερη συναισθηματική έκφραση
 - ✓ Αποδοχή της διαφορετικότητας
- Χρήσιμα εργαλεία: παιχνίδια ρόλων (πρωταγωνιστές των βίαιων επεισοδίων)

Επίπεδο σχολείου

- Δημιουργία πρωτοκόλλου αντιμετώπισης
- Αναγνώριση και διαχείριση των στάσεων απέναντι στη βία
- Ενημέρωση για το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και τους κανόνες κατ' αυτής σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας
- Συνεργασία μεταξύ των υπευθύνων καθηγητών και του συμβούλου σχολικής ζωής
- Διαρκής συνεργασία με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/τριών

Τρόποι παρέμβασης

- Άμεση διακοπή του συμβάντος
- Διερεύνηση των εμπλεκόμενων μελών (θύτης, θύμα, παρατηρητές)
- Άμεση ενημέρωση για τους κανόνες
- Διερεύνηση των κινήτρων κάθε πλευράς
- Επιβολή κυρώσεων ή διερεύνηση πιθανών λύσεων σε επίπεδο τάξης
- Συναισθηματική εγγύτητα με το θύμα
- Ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων
- Ενημέρωση του διευθυντή και του συνόλου των εκπαιδευτικών
- Διαβεβαίωση του θύματος ότι δεν ευθύνεται το ίδιο
- Ενθάρρυνση της έκφρασης με διάφορα μέσα
- Ενθάρρυνση των παρατηρητών για αναφορά συμβάντων βίας
- Προσπάθειες συμπερίληψης των θυμάτων σε μικρές ομάδες
- Επικοινωνία με τον θύτη- διερεύνηση ατομικού-οικογενειακού ιστορικού, στάσεων, προσδοκιών, υποστηρικτικού δικτύου

Παρέμβαση των μαθητών/τριών στα περιστατικά βίας

Θύμα

- Σέβομαι τον εαυτό μου!
- Εκφράζομαι!
- Ζητώ βοήθεια!

Θύτης

Αναζητώ βοήθεια
για ό,τι με δυσκολεύει!

Παρατηρητές

Αναφέρω περιστατικά βίας!
Δεν καρφώνω, ενημερώνω!
Η σιωπή ενισχύει τον κύκλο
της βίας!
Στηρίζω το θύμα αλλά και
θύτη, ώστε να αναζητήσουν
βοήθεια!

Βιβλιογραφία

Αρτινοπούλου, Β., Μπαμπάλης, Θ., & Νικολόπουλος, Β. (2016). Πανελλήνια έρευνα για την Ενδοσχολική Βία και τον Εκφοβισμό στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/08_03_16_ereyna_bulling.doc.

Εταιρεία ψυχοκοινωνικής υγείας του παιδιού και του εφήβου (2008). *Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός. Αιτίες, επιπτώσεις, αντιμετώπιση.*

Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου – Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου (2015). *Οδηγός Διαχείρισης Περιστατικών Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού.* Αθήνα: Διόφαντος.

Klomek, A. B., Sourander, A., & Elonheimo, H. (2015). Bullying by peers in childhood and effects on psychopathology, suicidality, and criminality in adulthood. *The Lancet Psychiatry*, 2(10), 930-941.

Κοντογιάννης, Μ. (2016). Ενδοσχολική βία (school bullying)–Θυματοποίηση (victimization) στο χώρο του σχολείου. Εντοπισμός & αντιμετώπιση. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2014(2), 650-662.

Υποστηρικτικό υλικό

Συμβουλευτικός σταθμός νέων ν. Ηρακλείου:

Εκπαιδευτικό Υλικό για το Σχολικό Εκφοβισμό (bullying)

<https://symvstathmos.wordpress.com/2015/03/06/%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B5%CE%BA%CF%86/>

Ελληνικό κέντρο ασφαλούς δικτύου:

Cyberbullying – Διαδικτυακός Εκφοβισμός

<https://saferinternet4kids.gr/hot-topics-ef/cyberbullying-ef/>

«Η τελευταία από τις ανθρώπινες ελευθερίες: να επιλέξεις τη στάση σου στις συνθήκες που παρουσιάζονται κάθε φορά, να διαλέξεις το δικό σου τρόπο»

Man's search for meaning (1946)

Victor Frankl